Растителна защита
електронно списание за растителна защита
семена, торове и земеделие
ISSN 2815-522X

Bu yıl da tel kurtları sebze hasadını esirgemiyor

проф. д-р Винелина Янкова, Институт за зеленчукови култури "Марица" – Пловдив, ССА

Tarih 11.09.2026 | **Sayı** 9/2026 | **ISSN** 2815-522X | **Dil** TR
www.plant-protection.com/article/2465?lang=tr

Özet

Noctuidler yaygın, polifag zararlılar arasındadır. Sebze bitkilerinde ciddi üretim kayıplarına neden olurlar. Mücadele, koruma, izleme ve zamanında kontrolü birleştiren karmaşık bir yaklaşım gerektirir. Maksimum etkinlik elde etmek için farklı yöntemlerin optimal şekilde birleştirilmesi gereklidir.

Noctuidae, tırtılları başlıca zararlılar olan, polifag, çeşitli konukçularla (kültür bitkileri ve yabancı otlar) beslenen, sebze bitkileri de dahil olmak üzere, genellikle onları tahrip eden büyük bir gece güveleri familyasıdır. Gelişimleri için uygun koşulların olduğu belirli yıllarda üretim kayıpları %70-80'e ulaşabilir. Güveler gecedir, genellikle koyu renkli kahverengi-gri, kanatlarında çeşitli lekeler bulunur yuvarlak, böbrek şeklinde, kama şeklinde, gama şeklinde ve her türe özgü diğerleri, ön kenarda enine zikzak bantlar gözlenir. Arka kanatlar genellikle daha açık renkli ve tek tonda renklidir. Güveler gece aktiftir, bu familya adını buradan alır. Erginler bitkilere zarar vermez. Işığa (özellikle UV spektrumuna), genellikle tuzak olarak kullanılan çeşitli fermente sıvılara ve salgılanan nektarla beslendikleri için çiçekli bitki örtüsüne güçlü şekilde çekilirler. Güveler yumurtalarını gece tek tek veya birkaçı bir arada gruplar halinde yaprakların alt yüzeyine ve bitkinin yaprak sapına, yabancı ot örtüsüne veya toprakta bulunan kuru bitki artıklarına bırakır. Yatık veya rozet oluşturan bitkileri tercih ederler. Yaşlı tırtıllar genellikle toprak kahverengisindedir, ancak bazı türlerde renk yeşilden kahverengiye değişir ve vücudun sırtında ve yanlarında farklı renklerde uzunlamasına çizgiler bulunabilir. Beslenme şekline ve habitata bağlı olarak, noctuid tırtılları yer üstü ve yer altı olarak ayrılır. Aşağıdaki özelliklerle ayırt edilirler: yer altı noctuidlerinin tırtıllarında epikraniyal sütur yoktur ve klipeusun tepesi oksipital foramene temas eder. Yer üstü noctuidlerinde klipeusun tepesi oksipital foramene ulaşmaz; epikraniyal süturları vardır. Yer altı noctuidlerinin tırtılları gece aktiftir ve gündüz toprakta ve bitkilerin altında saklanır.

Domateslerde noctuid zararı

Noctuidlerin tırtılları çok sayıda kültür ve yabancı ot bitkisi türüyle beslenir , ancak sebze bitkileri arasında zarar verdikleri: biber, domates, fasulye, bezelye, karpuz, kavun, salatalık, kabak, lahana, patates, havuç, marul, ıspanak, şalgam, turp, patlıcan, maydanoz, marul ve diğerleri.

Biberlerde noctuid zararı

Yer üstü noctuidleri

Yer üstü noctuidleri arasında ekonomik açıdan önemli olanlar pamuk kozası kurdu, gama güvesi, alacalı kesici kurt, lahana güvesi ve bahçe güvesidir. Zarar şekli: tırtıllar yer üstü kısımlara – yapraklar, çiçekler ve meyvelere zarar verir. Yapraklara verilen zarar nispeten kolayca sınırlandırılabilir ve büyük önem taşımaz. Meyvelere verilen zarar üretim kalitesinin bozulmasına, ikincil çürüme süreçlerinin gelişmesine yol açar ve önemli kayıplara neden olur.

Pamuk kozası kurdunun tırtılı (Helicoverpa armigera Hubn.)

Pamuk kozası kurdunun tırtılları özellikle orta-erken ve geç domatesler ile biberler için tehlikelidir, çünkü meyvelere delik açarak girerler, onlara zarar verirler ve onları dışkıyla yoğun şekilde kirletirler. Bu dönemde mücadele zordur, çünkü tırtıllar gizli bir yaşam sürer ve popülasyonun bir kısmı yapılan uygulamalardan etkilenmez.

Pamuk kozası kurdu (Helicoverpa armigera Hubn.) yılda üç nesil geliştirir. Belirli yıllarda gelişimini tamamlayamayan dördüncü bir nesil de görülür. Toprakta pupa olarak kışlar. Birinci nesil güvelerin uçuşu Mayıs ayında başlar. Güveler gece aktiftir ve gündüz saklanır. İkinci nesil güveler Haziran ayında, üçüncü nesil ise – Eylül ayında uçar. Üçüncü nesil en kalabalık olanıdır, ancak en büyük zarar ikinci neslin tırtılları tarafından verilir. Embriyonik gelişim 3 ila 10 gün sürer.

Tırtıllar zarar verir, yaprakları, tomurcukları ve çiçekleri kemirir ve daha sonra da meyvelere saldırır, onlara delik açar ve içerikleriyle beslenir. Bu zarar

şekli genellikle biber ve domateslerde gözlenir, burada tırtıllar meyvelere genellikle sap boşluğundan girer. Meyveler, bazen üzerinde dışkı bulunan yuvarlak deliklerle delinmiş görünür. Zarar görmüş meyveler yumuşar, ardından sulu çürüklük gözlenir. Genellikle tırtıl meyveyi tamamen tahrip etmez, onu bırakır ve başka birine geçer. Böylece bir tırtıl gelişimini tamamlamadan önce iki ila beş meyveye zarar verebilir.

Gama güvesi (Autographa gamma L.) üç tam nesil ve kısmen dördüncü nesil geliştirir. Açık havada çeşitli dönemlerde tırtıl ve pupa olarak kışlar.

Gama güvesi (Autographa gamma L.) ergini

Birinci nesil güveler Nisan ayının ikinci on günlük döneminde, dördüncü nesil ise geç sonbahara kadar uçar. Birinci ve üçüncü nesillerin tırtılları en zararlı olanlardır. Erginler hem gece hem de gündüz uçar. Tırtıllar bitkilerin yer üstü kısımlarıyla beslenir, genç yaprakları tercih eder. Yaprakların çevresini kemirirler ve bazı durumlarda tamamen tahrip ederler.

Alacalı kesici kurt (Peridroma saucia Hubner) yılda üç–dört nesil geliştirir. Toprakta pupa olarak kışlar. Tırtıllar gece yaşam sürer. Yapraklara zarar verir, çeşitli şekil ve büyüklükte delikler açarlar. Biberlerde, meyve tutumu oluştuktan sonra, meyvelere delik açarak çeşitli yerlerden girerler. Zarar görmüş meyveler tüketime uygun değildir.

Lahana güvesi (Mamestra brassicae L.) yılda iki-üç nesil geliştirir. Toprakta pupa olarak kışlar. Birinci nesil güveler Nisan sonu - Mayıs başında uçar. İkinci nesil güveler Haziran ayının ikinci yarısından Temmuz sonuna kadar, üçüncü nesil ise – Ağustos ayının ikinci yarısı ve Eylül ayının ilk yarısında uçar.

Lahana güvesi tırtılı (Mamestra brassicae L.)

Tırtıl yaşına ve besinine bağlı olarak renklenir – yeşil, kahverengiden siyaha. Tırtılların gelişim süresi yaklaşık 25-30 gündür. Sonbaharda genellikle bitkinin başına girerler ve burada geçitler oyarlar. Besin artıkları ve geçitlere giren su çürümeye neden olur ve bitki ölür. Tırtıllar yapraklarda ve başlarda kemirmeler yapar. Yumurtadan çıktıktan sonra yaprakların alt yüzeyinde yaşarlar, daha sonra kalın damarlar olmadan yaprakları yerler ve başa girerler. Zarar görmüş başlar hoş olmayan bir kokuya sahiptir.

Bahçe güvesi (Mamestra oleraceae L.) yılda iki nesil geliştirir. Toprakta pupa olarak kışlar. Güveler akşamları uçar. Çiçekli bitki örtüsünden nektarla beslenirler. Dişiler yumurtalarını yaprakların alt yüzeyine bırakır. Tırtıllar lahananın başına girmez. Dış yapraklara ve toprağa yakın olanlara saldırırlar. Çok sık olarak tırtıllar domateslerin meyvelerine delik açar ve etli kısımla beslenir. Gelişimlerini 30-40 günde tamamlarlar. Yüzey toprak katmanında pupa olurlar.